herpy

LEGWANY

Western fence lizard

Sceloporus occidentalis

Sceloporus occidentalis to mała, szybka jaszczurka o szorstkich łuskach z zachodnich Stanów Zjednoczonych, która przesiaduje na kamieniach, pniach i płotach w pełnym słońcu. Samiec ma niebieskie plamy na brzuchu i gardle, które prezentuje, wykonując "pompki". Gatunek osiąga około 21 cm, jest aktywny w dzień i żywi się owadami. Wymaga mocnego miejsca do wygrzewania, UVB, przestronnego terrarium i szczelnie zamykanej pokrywy.

Rodzina: Phrynosomatidae Dawna nazwa: *Sceloporus longipes; Sceloporus smaragdinus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**14-23 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**4-5 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny, skalny i naziemny**
Środowisko	**Tereny skaliste i lasy i łąki strefy umiarkowanej**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**80 × 40 × 40 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**27-28 °C**
Miejsce wygrzewania	**38-42 °C**
Temperatura w nocy	**18-24 °C**
Wilgotność	**30-50%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Niezbędne** Strefa Fergusona 3
Zimowanie	**8-12 °C** 8-12 tygodni
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**Pojedynczo, w parach lub jeden samiec z kilkoma samicami**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**12-24 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**3-17 jaj**
Zniesienia w roku	**1-3**
Inkubacja	**55-65 dni** przy 27-30 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Sceloporus occidentalis to mała, mocno zbudowana jaszczurka o dużych, zachodzących na siebie łuskach, które są kilowate i zakończone niewielkim kolcem. Nadaje to skórze szorstką powierzchnię. Od pyska do kloaki dorosłe zwierzę mierzy 6-9 cm, a z ogonem jaszczurka ma około 21 cm. Samce mogą osiągać niecałe 10 cm od pyska do kloaki.

Ubarwienie jest brązowe, szare lub czarne z ciemnymi plamami. Niektóre osobniki mają jasne pasy wzdłuż grzbietu, a tylna strona nóg jest żółta do pomarańczowej. Jaszczurka jest najciemniejsza, gdy jest zimna, i jaśnieje, gdy jest ciepła. Samiec ma niebieskie, czarno obrzeżone plamy po bokach brzucha i dwa niebieskie pola na gardle, często połączone jasnym pasem.

Niektóre samce mają niebieskozielone łuski na grzbiecie i ogonie. Samica ma słabe niebieskie plamy lub nie ma ich wcale, a na grzbiecie ciemne poprzeczne pasy lub półksiężyce. Młode mają niewiele niebieskiego ubarwienia lub nie mają go wcale. Samce mają ponadto zgrubiałą nasadę ogona i duże pory na spodniej stronie ud.

Gatunek dzieli się na pięć podgatunków, które różnią się wyglądem i zasięgiem występowania i krzyżują się tam, gdzie ich obszary się stykają. Zwierzęta oferowane jako *S. occidentalis* mogą więc wyglądać różnie. Podgatunki nie mają znaczenia dla hodowli.

S. occidentalis jest pospolity i bardziej widoczny niż większość innych jaszczurek na swoim obszarze. Jest szybki, nie oswaja się, a ogon łatwo odpada, gdy zwierzę zostanie złapane. Długość życia nie jest udokumentowana; 4-5 lat zapożyczono od *Sceloporus undulatus*.

Występowanie i środowisko

Sceloporus occidentalis żyje w zachodniej części Ameryki Północnej. W USA występuje w stanach Waszyngton, Oregon, Kalifornia, Nevada, w zachodnim Utah i południowym Idaho. Na południu zasięg obejmuje północną część Kalifornii Dolnej w Meksyku i wyspę Isla de Cedros.

Gatunek występuje od poziomu morza do ok. 3300 m n.p.m. Unika najsurowszych pustyń i często spotyka się go w pobliżu wody. Pojedyncza populacja poza tym obszarem, w Kolumbii Brytyjskiej w Kanadzie, może pochodzić z wypuszczenia, ale może też być naturalna. Nie jest zaznaczona na mapie.

> **Naturalny zasięg:** Stany Zjednoczone i Meksyk.

ŚRODOWISKO

Gatunek występuje w bardzo różnorodnych otwartych, słonecznych siedliskach: na łąkach, w zaroślach, w widnych lasach, lasach górskich, na polach oraz na skrajach dróg i ścieżek. Unika gęstego lasu i pustyni. Przesiaduje na kamieniach, przewróconych drzewach, pniach, stosach drewna, płotach i ścianach domów, a schronienia szuka w szczelinach, norach, pod korą i pod kamieniami.

Jaszczurka jest aktywna w dzień i dużo się wygrzewa. Jest aktywna, gdy jest ciepło, a zarówno w skrajnym upale, jak i w zimnie chowa się w kryjówce. Samce mają terytorium z wysokimi punktami obserwacyjnymi, którego bronią "pompkami", kiwaniem głową, a w ostateczności walką.

Pokarm stanowią małe stawonogi, zwłaszcza owady. Zimę zwierzęta spędzają w spoczynku zimowym, którego długość zależy od klimatu. W łagodnych regionach są aktywne przez większą część roku.

Hodowla

TERRARIUM

O hodowli właśnie *Sceloporus occidentalis* wiadomo niewiele, dlatego opiera się ona na wymaganiach wspólnych dla małych, ciepłolubnych gatunków z tego rodzaju. Wymiary terrarium zapożyczono od *Sceloporus undulatus*, który ma podobną wielkość i tryb życia.

Dorosłe zwierzę potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 80 × 40 × 40 cm (długość × szerokość × wysokość). Para lub samiec z dwiema samicami potrzebuje co najmniej 100 × 50 × 50 cm. Im większe, tym lepiej, bo gatunek jest szybki i wykorzystuje całe terrarium. Pokrywa musi być szczelna, z siatki lub kraty, ponieważ gatunek dobrze skacze.

Jako podłoże stosuj mieszankę piasku i ziemi o głębokości 5-10 cm, aby jaszczurka mogła trochę kopać, a samica złożyć jaja. Rozmieść korę, korek, ukośne gałęzie i płaskie kamienie na różnych wysokościach jako miejsca do wygrzewania i kryjówki. Gałęzie powinny być co najmniej dwa razy grubsze od ciała zwierzęcia. Kamienie muszą stać stabilnie bezpośrednio na dnie, bo jaszczurki wciskają się w szczeliny między nimi. Najwyższe miejsce do wygrzewania umieść bezpośrednio pod lampą grzewczą i przygotuj kryjówki zarówno w ciepłej, jak i w chłodnej części. Terrarium z podłożem i kamieniami robi się ciężkie, więc musi stać na solidnej podstawie.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

TEMPERATURA

W dzień temperatura powinna wynosić 27-28 °C. Bezpośrednio pod lampą grzewczą musi być miejsce do wygrzewania o temperaturze 38-42 °C, mierzonej na powierzchni termometrem na podczerwień. Reszta terrarium powinna być chłodniejsza, aby jaszczurka mogła wybrać, gdzie chce leżeć. W nocy lampę się wyłącza, a temperatura spada do 18-24 °C. Dodatkowe ogrzewanie nie jest potrzebne, jeśli w pomieszczeniu jest co najmniej 18 °C.

Zarówno za mało, jak i za dużo ciepła szkodzi. Gdy jest za zimno, jaszczurka staje się ospała i słabo je. Gdy całe terrarium jest przegrzane, zakopuje się i źle się czuje. Używaj termostatu do lampy i dwóch termometrów, jednego w ciepłej, a drugiego w chłodnej części.

Zwierzęta z północnych i wysoko położonych regionów mają naturalny spoczynek zimowy. Można z niego zrezygnować, jeśli przez cały rok utrzymuje się światło i ciepło, ale to najpewniejsza droga do regularnego rozmnażania. Zobacz rozdział o kopulacji.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna być umiarkowana, około 30-50 %. Gatunek żyje na otwartych, nasłonecznionych terenach i nie znosi stale parnego powietrza, ale podłoże nie może też być suche jak pył. Ta wartość jest szacunkiem na podstawie siedliska.

Raz dziennie lekko zraszaj kamienie i rośliny, aby powstały krople, które jaszczurki mogą zlizywać, i pozwól, by w ciągu dnia wszystko wyschło. Postaw też płaską, stabilną miskę ze świeżą wodą, wymienianą codziennie. Zadbaj o dobrą wentylację, aby powietrze nie stało w miejscu.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Sceloporus occidentalis jest aktywny w dzień i lubi słońce, dlatego przez cały rok potrzebuje mocnego światła i UVB. Stosuj świetlówkę UVB (strefa Fergusona 3) lub łączoną lampę metalohalogenkową z UVB nad miejscem do wygrzewania. Miejsce do wygrzewania powinno znajdować się najwyżej 30 cm od źródła UVB, ponieważ promieniowanie UVB działa tylko z bliskiej odległości. Źródło światła wymieniaj zgodnie z zaleceniami producenta.

Zawsze musi być dostępne chłodniejsze i bardziej zacienione miejsce. Światło powinno być włączone co najmniej 12 godzin dziennie, najlepiej w zależności od pory roku, około 14 godzin latem i 10 godzin zimą, sterowane wyłącznikiem czasowym. W nocy musi być ciemno.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Sceloporus occidentalis jest owadożerny. W naturze zjada świerszcze, pająki, kleszcze, skorpiony, mrówki i chrząszcze, a od czasu do czasu także mniejszą jaszczurkę. W terrarium podaje się świerszcze, małe karaczany, szarańczę, mączniki, jedwabniki i larwy barciaka. Ważna jest różnorodność: podawaj kilka różnych gatunków owadów i nie pozwól, by mączniki stanowiły większość diety. Owady złowione siatką na łące wolnej od pestycydów są latem dobrym uzupełnieniem.

Owady karmowe powinny być miękkie i mieć najwyżej jedną trzecią szerokości szczęk jaszczurki. Dorosłe zwierzęta karmi się co drugi dzień taką ilością, jaką zjedzą w ciągu kilku minut. Młode karmi się codziennie. Nie dawaj więcej, niż zwierzę zje, bo gatunek łatwo tyje w terrarium.

Przez kilka dni przed podaniem karm owady pożywnym pokarmem. Obsypuj je wapniem bez D3 przy większości karmień, a wapniem z D3 co dziesięć do czternastu dni u dorosłych i co tydzień u młodych.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Sceloporus occidentalis jest czujny, szybki i terytorialny. Samce prezentują się, wykonując "pompki", kiwając głową i nadymając ciało. Gatunek nie oswaja się i nie nadaje się do brania na ręce. Łatwo się stresuje i odrzuca ogon, gdy zostanie złapany. Nigdy nie chwytaj za ogon. Krótkie trzymanie w celu kontroli zdrowia i przeniesienia jest w porządku. Zwierzęta z natury potrzebują kilku tygodni spokoju, aby się zaaklimatyzować.

Gatunek można trzymać pojedynczo, w parach lub jako samca z dwiema samicami w dużym terrarium z wieloma barierami wzrokowymi. Dwóch samców nigdy nie trzyma się razem, nawet w dużym terrarium, a samice również mogą się kłócić. Jeśli zwierzęta się gonią, gryzą albo jedno z nich ciągle się chowa, trzeba je rozdzielić. Pokrywę otwieraj ostrożnie, bo jaszczurki dobrze skaczą.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samiec ma niebieskie, czarno obrzeżone plamy po bokach brzucha i dwa niebieskie pola na gardle, zgrubiałą nasadę ogona i duże pory na spodniej stronie ud. Samica ma słabe niebieskie plamy lub nie ma ich wcale, a na grzbiecie ciemne poprzeczne pasy lub półksiężyce. Cechy te są najwyraźniejsze w okresie godowym. Gatunek rozmnaża się po raz pierwszy wiosną w drugim roku życia. Samice muszą być w pełni dorosłe i w dobrej kondycji, zanim zostaną użyte do rozrodu.

GODY I KOPULACJA

W naturze kopulacja odbywa się wiosną, od końca kwietnia do początku czerwca. Aby zwierzęta rozmnażały się regularnie, stosuj spoczynek zimowy i zapewniaj go tylko zdrowym, dobrze odżywionym osobnikom: wyłącz światło i ogrzewanie i trzymaj je w temperaturze 8-12 °C w całkowitej ciemności przy wilgotności 60-70 %, tak by nic nie było mokre, przez osiem do dwunastu tygodni. W tym okresie podawaj wodę, ale bez pokarmu. Wartości te dotyczą rodzaju ogólnie. Po spoczynku stopniowo zwiększaj światło i temperaturę w ciągu kilku tygodni.

Samca dosadza się do samicy albo mieszkają razem w dużym terrarium. Samiec pokazuje niebieskie plamy, kiwa głową i ją goni. Samica nie opiekuje się ani jajami, ani młodymi. W okresie składania jaj podawaj samicy dodatkowe owady i wapń.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa jaja dwa do czterech tygodni po kopulacji, zwykle od czerwca do lipca. Składa jedno do trzech zniesień rocznie po 3-17 jaj, najczęściej około 8. Wykopuje niewielki dołek w luźnej, wilgotnej ziemi, często nocą, i tam składa jaja. Wstaw do terrarium pojemnik do składania jaj z wilgotną mieszanką piasku i ziemi o głębokości co najmniej 10 cm. Samica bez odpowiedniego miejsca może zatrzymywać jaja. Jeśli kopie, nie składając jaj, albo wyraźnie nosi jaja przez kilka tygodni, musi trafić do weterynarza.

INKUBACJA

Jaja są białe, o skórzastej skorupce, i mierzą ok. 8 × 14 mm. Ostrożnie przenosi się je, nie obracając, do pojemnika z lekko wilgotnym wermikulitem lub perlitem. Temperatura inkubacji nie jest udokumentowana dla tego gatunku; 27-30 °C zapożyczono od *Sceloporus undulatus*. Wyklucie następuje po około 60 dniach. Utrzymuj równomierną wilgotność, aby jaja ani nie wysychały, ani nie nasiąkały zbyt mocno wodą.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo wyklute młode mierzą 2-3 cm od pyska do kloaki, a z ogonem są dwa razy dłuższe. Umieść je pojedynczo lub w małych grupach osobników tej samej wielkości w mniejszym terrarium o takiej samej temperaturze, UVB i wyposażeniu jak u dorosłych. Codziennie podawaj małe owady, takie jak skoczogonki, muszki owocowe, świeżo wyklute świerszcze i małe mączniki, raz w tygodniu obsypane wapniem z D3. Codziennie zraszaj i rozdzielaj zwierzęta, jeśli dochodzi do walk.

Zdrowie i częste błędy

Sceloporus occidentalis jest odporny, gdy temperatura, światło i pokarm są odpowiednie. Typowe problemy to:

- Niedobór wapnia i łamliwość kości (metaboliczna choroba kości) przy zbyt małej ilości UVB i wapnia. Objawia się miękkimi szczękami, wykrzywionymi kończynami i drżeniem.
- Niedorozwój i wychudzenie przy zbyt niskiej temperaturze lub jednostronnej diecie, zwłaszcza u świeżo sprowadzonych zwierząt.
- Otyłość przy zbyt dużej ilości pokarmu i zbyt małym ruchu.
- Robaki jelitowe i roztocza, zwłaszcza u zwierząt z natury. Zleć badanie próbki kału i sprawdzaj skórę.
- Stres i urazy przy zbyt małej liczbie kryjówek, zbyt małych terrariach lub kilku samcach razem, z pogryzieniami i odrzuconymi ogonami.
- Problemy ze składaniem jaj, jeśli samica nie ma odpowiedniego miejsca do składania jaj.
- Problemy z linieniem przy zbyt suchym powietrzu, gdy łuski pozostają na palcach i ogonie.

Zdrowe zwierzę jest czujne, ma jasne oczy, pełny ogon i mocny chwyt. Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli jaszczurka chudnie, nie je, jest osłabiona lub ma obrzęki szczęki.

Czytaj więcej: Typowe choroby i objawy choroby

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.